

การพัฒนาตำราว่าด้วยศาสตร์และศิลป์แห่งการเรียบเรียงบทนิพนธ์และการวิจัยเชิงคุณภาพ

The Development of a Treatise on Principles and Literary Art Involved in the Composition of Academic Works and Qualitative Research

ชำนาญ รอดเหตุภัย¹

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้เกิดขึ้นเพราะปรากฏว่ามีปัญหาความบกพร่องเป็นอันมากในบทนิพนธ์ประเภทผลงานทางวิชาการทั่วไป โดยเฉพาะงานวิจัยเชิงคุณภาพประเภทวิทยานิพนธ์รวมทั้งหนังสือ และตำรา ซึ่งเป็นเหตุสำคัญที่มีผลกระทบต่อคุณภาพของผลงานทางวิชาการ และเจ้าของผลงานไม่สามารถได้ประโยชน์จากผลงานทางวิชาการของตนเท่าที่ควร ผู้วิจัยจึงได้กำหนดโครงการวิจัยเรื่องนี้ขึ้นโดยมีความมุ่งหมาย 3 ประการคือ 1) เพื่อศึกษาปัญหาในการเรียบเรียงบทนิพนธ์ประเภทต่าง ๆ โดยเฉพาะงานวิจัยของนิสิตนักศึกษาและผู้ที่กำลังทำผลงานทางวิชาการ 2) เพื่อศึกษาประเด็นความรู้ที่จำเป็นต้องใช้ในการเรียบเรียงบทนิพนธ์ของผู้ที่กำลังทำผลงานทางวิชาการ และ 3) เพื่อพัฒนาตำราว่าด้วยศาสตร์และศิลป์แห่งการเรียบเรียงบทนิพนธ์ที่ผู้ประสงค์จะทำผลงานทางวิชาการสามารถนำไปใช้เป็นหลักในการเรียบเรียงผลงานของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) เก็บข้อมูลจากการวิเคราะห์เอกสาร (documentary analysis) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth interview) การสนทนากลุ่ม (focus group interview) และการประชุมเชิงปฏิบัติการ (workshop) ประชากรและกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยบุคคล 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) นิสิตนักศึกษาที่กำลังทำวิทยานิพนธ์ในระดับปริญญาโท และปริญญาเอก 2) ครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาที่เคยทำผลงานทางวิชาการ และ 3) อาจารย์ที่ปรึกษา กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และผู้ทรงคุณวุฒิผู้ประเมินผลงานทางวิชาการ

ผลการวิจัยพบว่าปัญหาความบกพร่องในผลงานทางวิชาการสามารถจำแนกได้ 3 ลักษณะ คือ 1) ความบกพร่องด้านรูปแบบ 2) ความบกพร่องทางด้านเนื้อหา และ 3) ความบกพร่องทางการใช้ภาษา ประการแรกความบกพร่องทางด้านรูปแบบ ประกอบด้วยเรื่องการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการพิมพ์ผลงาน การจัดหน้ากระดาษการพิมพ์ ความประณีตและความเรียบร้อยในการพิมพ์ การกำหนดหัวข้อและระบบเลขข้อ การพิมพ์ตาราง การแทรกภาพ รูปแบบการเขียนอ้างอิงและบรรณานุกรม และการจัดทำรูปเล่ม ประการที่สอง ความบกพร่องทางด้านเนื้อหา ที่สำคัญมากคือการละเมิดลิขสิทธิ์ ความถูกต้องตามหลักวิชาการ ความน่าเชื่อถือ ความสมบูรณ์ ความชัดเจน ความเที่ยงตรง ความทันสมัย และความมีคุณค่า ประการสุดท้ายความบกพร่องทางด้านภาษา ปัญหาที่พบมากที่สุดได้แก่ การใช้ภาษาผิดระดับ การใช้คำ สำนวน และโวหารผิดพลาด คลาดเคลื่อน การใช้คำและสำนวนภาษาต่างประเทศ การใช้คำทับศัพท์ การใช้ศัพท์บัญญัติ การจัดแบ่งย่อหน้า การลำดับความ การใช้เครื่องหมายวรรคตอน และการเขียนสะกดคำ เป็นต้น ปัญหาทั้งสามลักษณะดังกล่าวส่วนใหญ่ผู้ทำผลงานมักจะขาดความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และศิลปะในการเรียบเรียง

ลักษณะของตำราว่าด้วยศาสตร์และศิลป์ในการเรียบเรียงบทนิพนธ์และการวิจัยเชิงคุณภาพที่พัฒนาขึ้นมีลักษณะพิเศษเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ทำผลงานเป็นพิเศษ กล่าวคือ เริ่มต้นด้วยการยกปัญหาที่พบจากการวิจัยแต่ละประเด็นพร้อมด้วยตัวอย่างมาอธิบาย แล้วให้ความรู้หรือหลักวิชาที่จำเป็นในการเรียบเรียงเรื่องเหล่านั้น พร้อมทั้งตัวอย่างการเรียบเรียงที่มีคุณภาพเพื่อประกอบคำอธิบาย

ในทุก ๆ เรื่อง องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยและพัฒนาตำราครั้งนี้จะทำให้ปัญหาในการเรียบเรียงบทนิพนธ์ลดน้อยลง เพราะมีเนื้อหาครอบคลุมการแก้ไขปัญหาความบกพร่องต่าง ๆ ที่เคยเกิดขึ้นแล้วในอดีต ผู้ทำผลงานทางวิชาการสามารถใช้เนื้อหาสาระของส่วนนี้เป็นหลักในการสร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการต่อไป เพื่อประโยชน์ทั้งของตนเอง สังคม ตลอดจนประเทศชาติ

คำสำคัญ: การพัฒนา, ตำรา, ศาสตร์, ศิลป์, การเรียบเรียง, บทนิพนธ์, การวิจัยเชิงคุณภาพ

¹ รองศาสตราจารย์ ดร., ผู้เชี่ยวชาญ และอาจารย์บัณฑิตศึกษา คณะวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม 44150

Abstract

This study was conducted because of abundant evidences indicating many defects concerning academic works, in particular with regard to types of qualitative research submitted, including books and textbooks, resulting in a significant impact on the quality of academic works. Being faced with such defects the authors could not expect to benefit from their academic works as they ordinarily would. Thence facts inspired three main objectives involved with this research: 1) to study issues in preparing academic projects of all kinds, with particular focus on students engaging in research, 2) to study the necessary knowledge required by those composing academic works and 3) to develop a treatise on the principles and literary art necessary to compose academic works and revise same effectively.

This study comprised qualitative research data collected from documentary analysis, in-depth interviews, focus group interviews and workshops. The samplings were made up of three groups, 1) students conducting thesis works in either masters or doctoral degrees, 2) teachers and educational personnel completing their academic works and 3) thesis advisors, thesis examination committee members, and academic works evaluators.

The results showed that impairment in academic performance could be classified into three categories: 1) a defective format 2) impaired content and 3) impaired language use. Firstly, an impaired format included the use of computer programs in word processing and typing, the page layout and printing, the determination of topics and number system limitations, tables and illustration insert, the writing style of references and the bibliography and making copies of academic works. Secondly, the impaired content consisted of plagiarism, and problems with theoretical accuracy, reliability, completeness, clarity, precision, innovation and value. Finally, impaired language problems that were discovered included using the wrong language, the use of rhetoric and rhetorical errors, word usage, transliteration, and incorrect terminology, classification paragraphs, punctuation, spelling, etc. With all three areas, most of the works often lacked general knowledge, understanding, skills, and correct use of literary art.

The treatise characteristics of the principles and literary art of writing academic works was developed specifically to meet the important needs of authors of academic works. The research, through the samples taken, raises various issues of concern and how they can be addressed. The knowledge gained from the treatise will diminish troubles encountered when transcribing academic works and such knowledge will assist with troubleshooting various defects. Whomsoever having completed their academic works, can use the contents of this section during their academic future, in order to benefit themselves, their society and the nation.

Keywords: development, treatise, principles, literary art, composition, academic works, qualitative research

บทนำ

นิสิตนักศึกษาผู้เรียบเรียงบทนิพนธ์ที่เป็นงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา และครูอาจารย์รวมทั้งบุคลากรทางการศึกษา ผู้เรียบเรียงรายงานการวิจัย เพื่อใช้ในการขอกำหนดตำแหน่งทางวิชาการส่วนหนึ่งมักรู้สึกว่าการเรียบเรียงบทนิพนธ์เป็นเรื่องที่ยากลำบากทั้งกายและใจ ซึ่งบางครั้งเป็นเหตุให้สูญเสียโอกาสที่จะก้าวหน้าต่อไปอย่างน่าเสียดายยิ่ง ปัญหาของผลงานทางวิชาการเหล่านั้นส่วนหนึ่งมาจากความด้อยคุณภาพของวิทยานิพนธ์หรือรายงานผลการวิจัยและมีการจ้างวานให้ผู้อื่นทำ เป็นเหตุให้เกิดปัญหาความทุจริตในวงการการศึกษาซึ่งส่งผลกระทบต่อขวัญกำลังใจของบุคคลที่มุ่งมั่นทำงานวิชาการด้วยสติปัญญาของ

ตนเองเป็นอย่างมาก เพราะคนที่ขาดคุณธรรมและจริยธรรมทางวิชาการ สามารถใช้เงินเป็นบันไดไต่เต้าขึ้นไปสู่คุณวุฒิ วิทยฐานะหรือตำแหน่งทางวิชาการให้แก่ตนเองทำให้ได้ทั้งชื่อเสียง เกียรติยศ และเงินประจำตำแหน่งเรื่องนี้ปรากฏหลักฐานข้อเท็จจริงว่าสาเหตุของปัญหาที่สำคัญประการหนึ่ง คือผู้เรียบเรียงขาดความมั่นใจทางด้านการใช้ภาษา แม้ว่าจะมีความรู้ความสามารถในศาสตร์ที่ตนเองได้ศึกษาเล่าเรียนมาเป็นอย่างดีก็ตามจากผลการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาตำราว่าด้วยศาสตร์และศิลป์ในการเรียบเรียงบทนิพนธ์และรายงานการวิจัยเชิงคุณภาพ”(ชำนาญ รอดเหตุภัย, 2557) ทำให้ผู้วิจัยได้ทราบสาระสำคัญ 3 ด้าน คือ 1) ปัญหา ในการเรียบเรียงบทนิพนธ์ 2) ประเด็นความรู้ซึ่งผู้ที่กำลังทำผลงานทางวิชาการจำเป็นต้องใช้ในการเรียบเรียงบทนิพนธ์ และ 3) ศาสตร์และศิลป์ของการเรียบเรียงบทนิพนธ์ส่วนหนึ่งของเนื้อหาดังกล่าวคือที่มาของบทความเรื่องนี้

1. ปัญหาในการเรียบเรียงบทนิพนธ์

ปัญหาในการเรียบเรียงบทนิพนธ์แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ 1) ปัญหาด้านการลักลอบวรรณกรรมที่พบจากการวิพากษ์วิจารณ์ในหนังสือและสื่อออนไลน์ และ 2) ปัญหาด้านเนื้อหาสาระและการเรียบเรียงที่ผู้วิจัยเก็บรวบรวมจากนักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิ มีสาระสังเขปดังนี้

1.1 การลักลอบข้อความและการละเมิดลิขสิทธิ์

ผู้ทรงคุณวุฒิและนักวิชาการที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการอ่านบทนิพนธ์ที่เป็นผลงานทางวิชาการได้แสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ในเรื่องนี้อย่างกว้างขวาง เช่น

1.1.1 การโจรกรรมทางวรรณกรรม

คำว่า “โจรกรรมทางวรรณกรรม” หมายถึงการลอกงานเขียน ความคิดหรืองานสร้างสรรค์ดั้งเดิมทั้งหมดหรือบางส่วนที่เหมือนหรือเกือบเหมือนงานดั้งเดิมของผู้อื่นโดยนำมาแอบอ้างว่าเป็นงานของตนเองเพื่อแสวงหาชื่อเสียงและความสำเร็จ ถือเป็น “ความไม่สุจริตทางวิชาการ” (academic dishonesty) หรือ “การฉ้อฉลทางวิชาการ” (academic fraud) และผู้กระทำผิดจะต้องถูกตำหนิทางวิชาการ (academic censure) ในงานสื่อสารมวลชนถือเป็นละเมิดจรรยาบรรณทางวารสารศาสตร์ (journalistic ethics) ในปัจจุบันมีการพัฒนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์มาตรวจสอบวิทยานิพนธ์และผลงานทางวิชาการต่าง ๆ แม้ยังได้ผลไม่เต็มที่ แต่ก็สามารถสกัดกั้นโจรกรรมทางวรรณกรรม และเปิดเผยการกระทำผิดที่ควรแก่ความอับอายได้ไม่น้อย โปรแกรมสำหรับตรวจสอบโจรกรรมทางวรรณกรรม (anti-plagiarism software) ที่มีชื่อเสียง เช่น Turnitin, Checker & Proofreader, Dupli Checker, Viper, AntiKoppae, e-Thesis และอีกขารวิสุทธิ เป็นต้น

ตัวอย่างของโจรกรรมทางวรรณกรรมที่ตกเป็นข่าวใหญ่เกิดขึ้นในประเทศเยอรมนี เป็นกรณีของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการและการวิจัยซึ่งถูกมหาวิทยาลัยไฮน์ริชไฮเนอลงมติให้เรียกปริญญาบัตินด้วยเหตุผลว่าสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกด้วยการลอกปริญญานิพนธ์ของคนอื่น อีกรายหนึ่ง อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมของประเทศเยอรมนีในรัฐบาลชุดเดียวกันก็จำต้องลาออกจากตำแหน่งในปี 2554 หลังถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างหนักว่า เขาลอกผลงานของผู้อื่นมาไว้ในวิทยานิพนธ์ของตนเอง (สำนักข่าวไทย, 2554) ในช่วงเวลาที่ใกล้เคียงกันบุคคลสำคัญของประเทศเยอรมนีก็ถูกมหาวิทยาลัยถอดถอนวุฒิปริญญเอกด้วยข้อกล่าวหาว่ามีการลักลอบวิทยานิพนธ์ คือ มหาวิทยาลัยไฮเดลเบิร์กได้ถอดปริญญเอกของอดีตรองประธานรัฐสภายุโรป และแกนนำพรรคประชาธิปไตยเสรีในเยอรมนีเมื่อ ปี 2554 อีกรายหนึ่งเป็นสมาชิกรัฐสภาชาวเยอรมันในรัฐสภายุโรป ได้ถูกมหาวิทยาลัยบอนน์ ถอดถอนปริญญเอกด้านปรัชญา หลังจากที่เขาถูกเปิดโปงเนื้อหาบางส่วนจำนวนหนึ่ง นอกจากนี้ยังมีหัวหน้าคณะผู้แทนพรรคคริสเตียนเดโมแครต ในสภานิติบัญญัติเบอร์ลินที่สูญเสียปริญญเอกในปี 2555 หลังเขาจำต้องยอมรับว่า ลอกงานวิชาการของคนอื่นโดยมิได้ให้เครดิตอย่างถูกต้องเหมาะสม (พันทิป, 2556)

สำหรับประเทศไทยการวิพากษ์วิจารณ์ผู้มีชื่อเสียงโดยเฉพาะทางด้านการเมืองว่าได้มีการคัดลอกผลงานทางวิชาการของผู้อื่นมาใช้ในงานของตนโดยไม่ขออนุญาตหรือไม่มีการอ้างอิง เป็นที่น่าอับอายเกิดขึ้นเนื่อง ๆ เรื่องที่มีความชัดเจนมากคือเรื่องที่เกิดขึ้นในปี 2551 ซึ่งมีการวิพากษ์วิจารณ์และฟ้องร้อง ผู้อำนวยการสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ในกรณีโจรกรรมบทความทางวิชาการผลงานของเจ้าหน้าที่สหประชาชาติ ผลที่สุดคือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้ประกาศเพิกถอนการอนุมัติปริญญาศุภบัณฑิตของบุคคลดังกล่าว (มติชนออนไลน์, 2555)

การโจรกรรมทางวรรณกรรมลักษณะอื่น ๆ ก็เกิดเป็นข่าวบ่อยครั้ง ตัวอย่างเช่น นักฟิสิกส์และรองอธิการบดีมหาวิทยาลัยคูมาโอน ประเทศอินเดีย ต้องลาออกจากมหาวิทยาลัยเมื่อ พ.ศ. 2546 เนื่องจากถูกพบว่าได้ทำการโจรกรรมบทความ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ของนักศึกษา ผู้ประพันธ์นวนิยายเรื่อง “รหัสลับดา วินชี” ถูกกล่าวหาว่ามีการโจรกรรมทางวรรณกรรมเรื่อง “การวิพากษ์วิจารณ์รหัสลับของดา วินชี” (Criticisms of the Da Vinci Code) ใน พ.ศ. 2543 เจ.เค.โรวลิง (J.K.Rowling) ผู้แต่งนวนิยายชุดแฮรี่ พอตเตอร์ ถูกฟ้องว่าได้ทำโจรกรรมเรื่องราวจากเรื่องสั้นมาไว้ในนวนิยายของตน ในประเทศไทยก็มีตัวอย่างให้เห็น เช่น กรณีนักเขียนของสำนักพิมพ์แจ่มใสถูกแฉหลักฐานเป็นรูปถ่ายเนื้อหาบางส่วนจากนวนิยายสองเล่ม ความยาว 6-7 บรรทัด มีเนื้อหาเหมือนกันทุกตัวอักษรกับนวนิยายเรื่องอื่น อันเป็นการละเมิดสิทธิของเจ้าของบทประพันธ์ดั้งเดิม และถือเป็นการผิดตามกฎหมายอันว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งถือเป็นการผิดร้ายแรงทั้งโดยนิติบัญญัติและพฤตินัย (วัชรวิวัฒน์ วัธบัว, 2552)

1.1.2 การโจรกรรมทางวรรณกรรมออนไลน์

ปัจจุบันนี้มีการโจรกรรมทางวรรณกรรมออนไลน์ระบาดอย่างกว้างขวาง ซึ่งอาจจะจำแนกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ 1) การคัดลอกวรรณกรรมออนไลน์มาไว้ในผลงานทางวิชาการของตน และ 2) การคัดลอกวรรณกรรมที่ออนไลน์อยู่ในเว็บไซต์อื่นมาใส่หรือโพสต์ (post) ไว้ในเว็บไซต์ของตนเอง การโจรกรรมลักษณะแรกเป็นเพราะนักศึกษาจำนวนไม่น้อยต้องการทำงานให้เสร็จทันเวลาและมีคุณภาพดีมักใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตด้วยวิธี “คัดลอก-แปะ” (copy & paste) ซึ่งถ้าหากอาจารย์ตั้งใจจะตรวจสอบอย่างจริงจัง ก็มักจะจับได้ไม่ยาก ปัจจุบันนี้การ “คัดลอก-แปะ” เริ่มมีมากขึ้นตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษา รวมถึงครูอาจารย์และนักวิจัย การลงโทษมีหลายรูปแบบซึ่งผู้กระทำการดังกล่าวจะต้องเสียชื่อเสียงเกียรติยศและหมดความน่าเชื่อถือ (ไทยโพสต์, 2556)

ส่วนการคัดลอกวรรณกรรมออนไลน์ลักษณะที่ 2 เกิดขึ้นเมื่ออินเทอร์เน็ตพัฒนาขึ้นมาก ทำให้งานคัดลอกทำได้ง่ายขึ้น ถึงขั้นลักลอบนำวรรณกรรมของเว็บไซต์อื่น ไปเผยแพร่ไว้ในเว็บไซต์ของตนเอง โดยใช้เทคนิคง่าย ๆ ที่เรียกว่า “การคัดลอก-แปะ” (copying and pasting) คล้ายกันกับวิธีที่ผู้เรียนใช้ในการคัดลอกงานของผู้อื่นมาใช้ในการทำผลงานทางวิชาการของตนซึ่งวันวันจะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ปรากฏการณ์นี้เรียกกันว่า “เนื้อความจากขยะ” (content scraping) ซึ่งมีผลกระทบโดยเฉพาะกับเว็บไซต์และบล็อก (blog) จำนวนมากที่ตั้งตัวได้แล้ว แรงจูงใจให้กระทำการดังกล่าวคือผลประโยชน์จากเงินค่าโฆษณาประชาสัมพันธ์ออนไลน์ (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, ม.ป.ป.)

1.1.3 การโจรกรรมทางวรรณกรรมผลงานของตนเอง

การนำเอางานส่วนใหญ่หรืองานทั้งหมดของตนเองมาทำเป็นงานใหม่โดยไม่ได้มีการชี้แจงให้ชัดเจน ถือเป็นการโจรกรรมผลงานของตนเอง รวมถึงการตีพิมพ์ซ้ำ (multiple publication) ผลงานของตนเองโดยที่ไม่มีการขออนุญาตสำนักพิมพ์หรือผู้เป็นเจ้าของลิขสิทธิ์

1.2 ปัญหาด้านเนื้อหาสาระและการเรียบเรียง

หน่วยงานเกี่ยวกับการกำหนดตำแหน่งทางวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้อ่านและประเมินคุณภาพของผลงาน ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาความบกพร่องทางด้านเนื้อหาสาระและการเรียบเรียงผลงานไว้ในลักษณะต่าง ๆ เป็นจำนวนมากกรณีที่มีผู้วิจัยได้ศึกษาได้แก่สวัสดิการสำนักงาน ก.ค.ศ. (2545: 34-45) ได้ให้ข้อสังเกตความบกพร่องของรายงานวิจัยตั้งแต่ บทที่ 1 จนถึงบทที่ 5 สอดคล้องกับนักวิชาการจำนวนมากที่กล่าวถึงความบกพร่องของรายงานการวิจัยไว้ทำนองเดียวกันเช่น พวงเพ็ญ ศิริรักษ์ (2554) พจน์ สะเพียรชัย (2554) พลสันต์ โพธิ์ศรีทอง (ม.ป.ป.) บุญลือ ทองอยู่ (2556) จุฑามาศ ศรีวิไล (ม.ป.ป.) เฉลิม พักอ่อน (ม.ป.ป.) วรรณดี แสงประทีปทอง (2556: 56-57) พรทิพย์ เกยุรานนท์ (ม.ป.ป.) ยืนยง ราชวงษ์ (ม.ป.ป.) จิต แก้วทิพย์ (ม.ป.ป.) และ พิสนุ พงศ์ศรี (ม.ป.ป.) สามารถสรุปความบกพร่องของงานวิจัยทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณจากความคิดเห็นของนักวิชาการดังกล่าวได้ตามประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้

1.2.1 บทที่ 1 บทนำ

1) ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหาหรือภูมิหลัง เช่น ไม่แสดงให้เห็นปัญหาที่ต้องทำวิจัย ไม่มีภูมิหลังที่จะนำไปสู่การวิจัย หรือเขียนความสำคัญของการวิจัยไม่สอดคล้องกับชื่อเรื่อง เยิ่นเย้อ ไม่ชัดเจน และขาดเหตุผลในการตัดสินใจทำวิจัย

2) วัตถุประสงค์ของการวิจัย เช่น ความไม่สอดคล้องกับความสำคัญและปัญหาวิจัย เขียนไม่ชัดเจน หรือกำหนดวัตถุประสงค์มากเกินไป ไม่เขียนวัตถุประสงค์เป็นข้อ ๆ บางข้อเขียนเป็นประโยคคำถาม และบางข้อเขียนเหมือนประโยชน์ที่ได้รับ

3) การตั้งสมมติฐาน เช่น ในกรณีของงานวิจัยเชิงปริมาณ มีความบกพร่องคือไม่มีการตั้งสมมติฐาน หรือตั้งสมมติฐานมากหรือน้อยกว่าจำนวนข้อของความมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ของการวิจัย บางงานไม่มีการทดสอบสมมติฐาน และมีการกำหนดตัวแปรในการวิจัยมากเกินไป

4) ขอบเขตของการวิจัย เช่น กำหนดขอบเขตไม่ถูกต้อง ไม่บอกขอบเขตด้านเนื้อหา พื้นที่วิจัย และระยะเวลาของการวิจัย

5) ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ เช่น ขาดความชัดเจน เขียนเหมือนเป้าหมายหรือผลที่จะได้รับการวิจัย หรือเขียนล้นกับความมุ่งหมายของการวิจัย ไม่ควรเขียนแบบพรรณนาแต่ควรเขียนเป็นข้อ ๆ และไม่จำเป็นต้องมีหลายข้อ

6) นิยามศัพท์เฉพาะ เช่น นิยามศัพท์ไม่ถูกต้อง ไม่ชัดเจน หรือไม่มีการให้นิยามศัพท์ ไม่ครอบคลุมปัญหาและตัวแปร และไม่ให้ความหมายเชิงปฏิบัติการ

7) กรอบแนวคิดของการวิจัย เช่น ไม่สอดคล้องกับขอบเขตของการวิจัย อาจจะเขียนเป็นแผนภาพได้ แต่ไม่นำขั้นตอนการวิจัยมาเขียนเป็นกรอบแนวคิด

1.2.2 บทที่ 2 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1) การศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เช่น ไม่ครอบคลุมประเด็นสำคัญของเรื่อง ไม่กว้างขวาง ไม่ทันสมัย ไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่วิจัย

2) มีการศึกษาเฉพาะบทคัดย่อ ไม่ได้ศึกษารายละเอียดจากต้นฉบับจริงทั้งฉบับ

3) การเรียบเรียงเอกสารงานวิจัย หรือวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องไม่ต่อเนื่อง มีลักษณะเหมือนการนำข้อความย่อหน้าต่าง ๆ มาวางต่อกันโดยไม่มีการเขียนเชื่อมโยงกัน

4) ขาดการสรุปเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และไม่เขียนเชื่อมโยงกับหัวเรื่อง

1.2.3 บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

1) วิธีดำเนินการศึกษาและการออกแบบการวิจัยไม่ถูกต้อง การนำเสนอวิธีดำเนินการวิจัยไม่เป็นระบบ ขาดความชัดเจน และไม่สามารถตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2) ขาดการแสดงถึงวิธีการได้มาของกลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นตัวแทนของประชากร การเขียนตัวแปรต้นและตัวแปรตามใช้คำไม่คงที่ ขาดเหตุผลในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

3) เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลไม่มีคุณภาพ ไม่แสดงวิธีการสร้างเครื่องมือ ไม่รายงานคุณภาพของเครื่องมือ ขาดผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ เครื่องมือที่ใช้ไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4) วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลไม่น่าเชื่อถือ ไม่ชัดเจน เก็บข้อมูลไม่ครบถ้วนหรือได้น้อยเกินไปและขาดการระบุวิธีการรวบรวมข้อมูล

5) การวิเคราะห์ข้อมูลไม่ถูกต้อง เกณฑ์การประเมินโดยไม่มีอ้างอิงผู้รู้สูตรและสถิติไม่ถูกต้องเหมาะสมกับข้อมูล ขาดการระบุผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจเครื่องมือ

1.2.4 บทที่ 4 ผลการวิจัย

1) การวิเคราะห์ผลไม่ถูกต้อง วิเคราะห์ข้อมูลแบบปิดเบือน มีการใช้วิธีทางสถิติ และสัญลักษณ์ทางสถิติไม่ถูกต้อง

2) การวิเคราะห์ข้อมูลไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย การอ่าน และแปลผลการวิจัยไม่ถูกต้อง

3) การนำเสนอผลการวิเคราะห์ไม่เป็นระบบระเบียบทำให้เกิดความสับสน

4) การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลไม่ครอบคลุมวัตถุประสงค์หรือความมุ่งหมายของการวิจัย และไม่ครบถ้วนหรือสอดคล้องกับสมมติฐานครบทุกข้อ

1.2.5 บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

- 1) การสรุปผลการวิจัย ไม่มีหรือไม่ตรงตามวัตถุประสงค์
- 2) อภิปรายผล ขาดการอ้างอิงเหตุผล ความคิดเห็นไม่ชัดเจน ไม่สอดคล้องกับข้อมูลและสมมติฐาน ไม่มีการนำผลงานอื่นที่มีมาก่อน หรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาวิจารณ์หรือเปรียบเทียบ
- 3) ข้อเสนอแนะกว้างเกินไป ไม่ได้อยู่บนพื้นฐานของข้อค้นพบ ไม่สมเหตุผล ไม่นำจุดบกพร่องมาเสนอแนะ หรือไม่มีการแนะนำให้ผู้อื่นให้ทำวิจัยต่อไป

1.2.6 ส่วนอื่น ๆ ของรายงานการวิจัย

- 1) ชื่อเรื่องไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และวิธีวิจัย หรือไม่สื่อความหมายสิ่งที่ศึกษาอย่างชัดเจน หรือใช้คำฟุ่มเฟือย
- 2) การเขียนบทคัดย่อยาวเกินไป ไม่ครอบคลุมเนื้อหา ไม่สื่อถึงเรื่องที่ศึกษา ใช้รูปแบบของบทคัดย่อ ไม่ถูกต้องตามหลักวิชา
- 3) สารบัญ ไม่ตรงกับหัวข้อและเนื้อหา ระบุหน้าไม่ตรงกับหัวเรื่อง
- 4) เนื้อหาขาดความสมบูรณ์ไม่ทันสมัย ขาดแนวคิด ทฤษฎี และข้อมูลสนับสนุน ขาดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในงานวิจัย เนื้อหาไม่ถูกต้อง หลักวิชาไม่แม่นยำ
- 5) การอ้างอิงและบรรณานุกรม ไม่ครบถ้วนและครอบคลุมเนื้อหา เชิงอรรถ ไม่มีในบรรณานุกรม รูปแบบไม่ถูกต้องและไม่คงเส้นคงวา
- 6) ภาคผนวกไม่นำเอกสารที่เกี่ยวข้องมาบรรจุไว้ให้ครบถ้วน ไม่แสดงถึงร่องรอยหลักฐานการทำงาน ถ้ามีหลายสาระควรเขียนแยกเป็นส่วน ๆ
- 7) มีข้อบกพร่องในการใช้ตารางหรือภาพประกอบที่ไม่เหมาะสม
- 8) การพิมพ์ และการจัดรูปแบบไม่ได้คุณภาพ การพิมพ์ผิดพลาด การพิสูจน์เอกสารไม่รอบคอบ ขาดการตรวจสอบ ฯลฯ
- 9) รูปแบบการนำเสนอไม่ถูกต้องตามหลักงานวิชาการ รูปแบบการเขียนบทนิพนธ์ไม่ชัดเจน ทำให้เนื้อหาภายในเล่มสับสน

2. ความรู้ที่ต้องการทราบเพื่อการเรียบเรียงบทนิพนธ์

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาความต้องการของผู้ที่กำลังทำผลงานทางวิชาการเกี่ยวกับเรื่องที่จำเป็นและประสงค์จะเรียนรู้เพื่อการเรียบเรียงบทนิพนธ์ประเภทงานวิจัยและวิทยานิพนธ์อย่างมีคุณภาพ โดยการเก็บข้อมูลภาคสนาม (field study) ซึ่งเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงลึก (in-depth study) ได้แก่ การสำรวจความคิดเห็น (questionnaire) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (participatory observation) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (non-participatory observation) การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structured interview) การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (unstructured interview) และการสนทนากลุ่ม (focus group discussion) ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างประเภทกลุ่มผู้ปฏิบัติ (casual informant) ทำให้ทราบเนื้อหาสาระที่จำเป็นซึ่งผู้ที่กำลังทำหรือตั้งใจจะทำผลงานทางวิชาการประเภทงานวิจัยประสงค์จะเรียนรู้ ได้แก่เรื่องต่อไปนี้

1. ความต้องการความรู้เรื่องการแบ่งบท ได้แก่ 1) จำนวนบทของงานวิจัย 2) การตั้งชื่อบทของงานวิจัย และ 3) เนื้อหาสาระของแต่ละบท
2. ความต้องการความรู้ด้านการเรียบเรียงเนื้อหาสาระ ได้แก่ 1) การกำหนดปัญหาวิจัย 2) การตั้งชื่อเรื่อง 3) ภูมิหลัง 4) ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา 5) ความมุ่งหมายของการวิจัย 6) วัตถุประสงค์ของการวิจัย 7) คำถามการวิจัย 8) สมมุติฐานการวิจัย 9) ความสำคัญของการวิจัย 10) ประโยชน์ของการวิจัย 11) คำนิยามศัพท์เฉพาะ 12) กรอบแนวคิดในการวิจัย 13) เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 14) วิธีดำเนินการวิจัย 15) ผลการวิเคราะห์ข้อมูล หรือผลการวิจัย 16) สรุปผลการวิจัย 17) การอ้างอิงและบรรณานุกรม 18) หน้าคำนำ 19) หน้ากิตติกรรมประกาศ 20) หน้าประกาศขอบคุณ 21) หน้าอุทิศ 22) บทคัดย่อ 23) Abstract 24) ภาคผนวก 25) อภิธานศัพท์ 26) ดัชนี และ 27) ประวัติย่อผู้วิจัย
3. ความต้องการความรู้ด้านการใช้ภาษา ได้แก่ 1) ความรู้เรื่องระดับภาษาและสำนวนภาษา 2) ความรู้เรื่องการใช้คำ 3) ความรู้เรื่องการเขียนย่อหน้า 4) ความรู้เรื่องการใช้ภาษาต่างประเทศ และ 5) ความรู้เรื่องเครื่องหมายวรรคตอน

4. ความต้องการความรู้ด้านรูปแบบของงานและการพิมพ์ ได้แก่ 1) การจัดหน้ากระดาษ 2) การใช้แบบอักษร และ 3) การใช้เครื่องคอมพิวเตอร์

3. ศาสตร์และศิลป์แห่งการเรียบเรียงเนื้อหาของบทนิพนธ์

โดยทั่วไปบทนิพนธ์ประเภทการวิจัยสามารถแบ่งประเภทอย่างกว้าง ๆ ตามลักษณะของข้อมูล ได้เป็น 2 ประเภท คือ การวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) การวิจัยทั้งสองประเภทล้วนใช้วิธีการแห่งปัญญา (intellectual method) และมีระเบียบวิธีวิจัย (research methodology) ในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน แต่บทนิพนธ์ที่เป็นรายงานการวิจัยของทั้งสองประเภทอาจจะมีโครงสร้างที่มีความแตกต่างกันไปบ้างตามข้อกำหนดของแต่ละสถาบัน แต่โดยภาพรวมจะมีการจำแนกออกเป็น 5 บท ประกอบด้วย บทที่ 1 บทนำ บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล และ บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ในที่นี้จะมุ่งเน้นกล่าวเฉพาะศาสตร์และศิลป์ในการเรียบเรียงเนื้อหาสาระในผลงานวิจัยโดยยึดถือประเด็นตามที่เป็นปัญหา

3.1 เนื้อหาของรายงานการวิจัย

บทนิพนธ์ประเภทรายงานการวิจัยเชิงคุณภาพ แม้จะมีหลากหลายรูปแบบ แต่กล่าวโดยสรุปประกอบด้วยเนื้อหาสำคัญ (body of the text) ดังต่อไปนี้

3.1.1 บทที่ 1 บทนำ (introduction) ประกอบด้วยเรื่องต่อไปนี้

บทนำ คือเนื้อหาส่วนที่เป็นการสร้างความเข้าใจเบื้องต้น หรือเป็นการเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้อ่าน เพื่อให้รู้เรื่องราวความเป็นมาของการวิจัย ก่อนที่จะลงลึกต่อไปถึงเนื้อหาของการวิจัย ประกอบด้วยเรื่องสำคัญ ได้แก่

- 1) ภูมิหลัง (background) หรือความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา (statement and significance of the problem)
- 2) ความมุ่งหมาย หรือวัตถุประสงค์ของการวิจัย (research purposes or objectives)
- 3) คำถามการวิจัย หรือสมมุติฐาน (research question or hypothesis)
- 4) ความสำคัญของการวิจัย (research significance)
- 5) นิยามศัพท์เฉพาะ (keywords definitions) สำหรับเสนอคำศัพท์ที่ได้กำหนดขึ้นและมีความหมายในการค้นคว้าวิจัยนั้น ๆ โดยเฉพาะ
- 6) กรอบแนวคิดในการวิจัย (conceptual framework) ได้แก่ หลักการทฤษฎีตัวแบบและแนวเหตุผล (principles, models, rationale)

3.1.2 บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (literature review)

การสรุปสาระสำคัญจากเอกสารที่เกี่ยวข้องเป็นส่วนที่ให้ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเรื่องที่จะทำการค้นคว้าวิจัย ประกอบด้วยหัวข้อต่อไปนี้

- 1) ความรู้พื้นฐานที่เกี่ยวข้อง (concerned information)
- 2) นโยบาย แผนการ และกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง (policy, plan and regulation concerned)
- 3) แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง (concepts and theories concerned)
- 4) การวิจัยที่เกี่ยวข้อง (concerned research works)

3.1.3 บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย (research method)

สาระสำคัญของบทนี้คือการบอกให้ทราบว่า การวิจัยครั้งนี้มีระเบียบวิธีวิจัย (research methodology) อย่างไรบ้างประกอบด้วยเนื้อหาสำคัญ 2 เรื่อง ได้แก่

- 1) ขอบเขตของการวิจัย (scope of study) ประกอบด้วยขอบเขต 5 ด้าน คือ ขอบเขตด้านเนื้อหา วิธีการวิจัย ระยะเวลาในการวิจัย พื้นที่วิจัย และ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 2) การดำเนินงานวิจัย (research conduct) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ การจัดทำเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล และการนำเสนอผลการวิจัย

3.1.4 บทที่ 4 ผลการวิจัย (research results)

บทนี้คือรายงานผลการวิจัยที่ค้นพบ หรือองค์ความรู้ (body of knowledge) ที่ได้จากการวิจัย มักจะแบ่งผลการวิจัยเป็นตอนให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของการวิจัย

3.1.5 บทที่ 5 บทสรุป (conclusion)

เนื้อหาของบทนี้นอกจากจะเป็นการสรุปสาระสำคัญหรือผลของการศึกษาวิจัยแล้ว ยังมีเรื่องสำคัญอื่น ๆ อีก รวม 3 ข้อดังนี้ 1) สรุปผลการวิจัย (research conclusion) 2) อภิปรายผลการวิจัย (research discussion) และ 3) ข้อเสนอแนะ (research suggestion)

3.2 การเรียบเรียงเนื้อหาของรายงานการวิจัย

3.2.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาหรือภูมิหลัง

ปัญหา ส่วนใหญ่เกี่ยวกับ 1) การเขียนความสำคัญของปัญหาไม่เป็นเหตุเป็นผลและไม่สอดคล้องกับชื่อเรื่อง 2) ข้อมูลและแหล่งที่มาไม่มีความชัดเจน 3) การลำดับความวาท และขาดสัมพันธภาพ และ 4) การเขียนไม่กระชับและไม่มี การสรุปสาระให้ถึงปัญหาวิจัย

หลักการเรียบเรียงภูมิหลังของการวิจัย

“ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา”หรือ “ภูมิหลัง”แม้ชื่อหัวข้อจะแตกต่างกัน แต่แนวการเรียบเรียง ก็จะเป็นไปในทำนองเดียวกัน คือการเขียนอธิบายถึงภูมิหลัง (background) และความสำคัญ (significance) ของปัญหาที่จะ วิจัยรวมทั้งเหตุผลในการนักวิจัยควรยึดแนวปฏิบัติต่อไปนี้

1) ทำความเข้าใจกับปัญหาอย่างถ่องแท้ เพราะถ้าปัญหาไม่มีความชัดเจน มองไม่เห็นความสำคัญ และเป็นเรื่องที่ไม้อาจคาดเดาคำตอบได้ ย่อมเป็นปัญหาตั้งแต่เริ่มต้นทำวิจัย

2) กำหนดความมุ่งหมายของการวิจัยให้ชัดเจน

3) วางโครงเรื่อง คือประเด็นที่จะต้องเขียน โดยเรียงลำดับตามความสัมพันธ์ของเนื้อหา ให้เชื่อมโยง เป็นเหตุเป็นผลส่งทอดกันไปเป็นลูกโซ่

4) ลงมือเขียนขยายความประเด็นละ 1-2 ย่อหน้า ตามกรอบของเนื้อหาสาระดังนี้

4.1) การอารัมภบททำได้ 2 แนวทาง คือ 1) การนำเสนอแนวคิดหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับ ประเด็นที่จะวิจัยซึ่งจะนำไปสู่ความคิดที่จะปฏิบัติการวิจัย และ 2) การนำเสนอเรื่องราวความเป็นมาของประเด็น สำคัญ แล้วเชื่อมโยงไปสู่ปัญหา

4.2) การลำดับเนื้อหาโดยเลือกสรรเนื้อหาที่มีความน่าสนใจ และเป็นเรื่องสำคัญที่ได้รับการ ยอมรับอย่างกว้างขวาง ดังนั้นจึงควรมีการอ้างอิงนักวิชาการ หรือบุคคลสำคัญ

4.3) ความสมบูรณ์ของเนื้อหาผู้ทำรายงานการวิจัยจะต้องเขียนเพื่อสร้างเสริมความศรัทธาและ ความน่าสนใจในปัญหาวิจัย จึงต้องเขียนอย่างสมบูรณ์ มีการอ้างอิงข้อคิด ความเห็น และคำกล่าวของบุคคลสำคัญ อย่างสมดุล ไม่มากหรือน้อยจนเกินไป

กล่าวโดยสรุปเนื้อหาในหัวข้อนี้จะต้องเริ่มจากเรื่องสำคัญที่มีลักษณะเป็นเรื่องกว้าง ๆ แล้วเขียนโยงไปสู่ ประเด็นปัญหาวิจัย และชี้ให้เห็นว่ามีความจำเป็นต้องศึกษาวิจัยให้ได้องค์ความรู้มาแก้ปัญหาดังกล่าว ต้องเขียนยาวพอสมควร ประมาณไม่น้อยกว่า 5 หน้าการเขียนตามนัยดังกล่าวมีลักษณะเหมือนปิรามิดหัวกลับ (inverted pyramid) ตามตัวอย่าง ในรูปภาพที่ 1

ย่อหน้า 1	เริ่มต้นด้วยข้อความที่กระตุ้นความสนใจ เป็นเรื่องสำคัญ มีพลัง มีคุณค่า และมีรสชาติ หลังสงครามเย็นประเทศในยุโรปมีการรวมกันเป็นกลุ่มเพื่อประโยชน์ด้านความมั่นคงและเศรษฐกิจ เช่น ประชาคม EEC และสหภาพ EU
ย่อหน้า 2-3	ประเทศในเอเชียอาคเนย์ตกอยู่ในสถานการณ์ที่จำเป็นต้องมีการรวมตัวกันเพื่อให้พ้นการเป็นประเทศด้อยพัฒนาและภัยคุกคามจากมหาอำนาจ โดยเริ่มต้นมีการรวมตัวกันเป็นสมาคม ASA เพื่อสันติภาพในภูมิภาค
ย่อหน้า 4-5	จากสมาคมอาสา (ASA) วิวัฒนาการเป็นสมาคมอาเซียน (ASEAN) ต่อมาแนวคิดจะร่วมมือกันมากขึ้นทั้งการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม จึงจะยกฐานะเป็นประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ในปี 2558
ย่อหน้า 5-6	ประชาคมอาเซียน ประกอบด้วยสามเสาหลัก (Three Pillars) แต่ละหลักมีความหมายและความสำคัญแตกต่างกัน ทุกประเทศต่างเตรียมความพร้อมที่จะเข้าสู่ประชาคมอาเซียนอย่างมีประสิทธิภาพ
ย่อหน้า 7-8	ประเทศไทยมีการเตรียมความพร้อม มีการกำหนดเป้าหมาย นโยบาย แผนยุทธศาสตร์ แผนกลยุทธ์ และวิธีดำเนินการในระดับต่างๆ แต่มีหลักฐานหลายอย่างแสดงว่ายังไม่มีความพร้อมเข้าประชาคมเท่าที่ควร
ย่อหน้า 9-10	ข้อมูลต่างๆ บ่งบอกว่าประชาชนไทยยังขาดความพร้อมทั้งด้านการรับรู้ ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประเทศอาเซียน และความสามารถในการร่วมมือเพื่อประโยชน์ของสังคมและประเทศชาติ
ย่อหน้า 11-12	สาเหตุคือความด้อยประสิทธิภาพของการจัดการศึกษา ซึ่งมีข้อมูลชี้ชัดมากมาย นับเป็นปัญหาสำคัญระดับชาติ เพราะทำให้ไร้ศักยภาพในการเข้าร่วมกับประชาคมอาเซียน เสียเปรียบ และสูญเสียโอกาส
ย่อหน้า 13	ถึงเวลาแล้วที่ประเทศไทยจะต้องปฏิรูปการศึกษาทุกระดับโดยเร่งด่วน โดยเฉพาะระดับอุดมศึกษาซึ่งเป็นระดับมันสมอง ยิ่งจำเป็นต้องหาทางกำจัดปัญหาจุดอ่อนดังกล่าวโดยด่วน จึงเป็นสาเหตุของการวิจัยครั้งนี้

ความจำเป็นที่ต้องทำวิจัย (ปัญหาวิจัย)

รูปภาพที่ 1 หลักการเขียนความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาหรือภูมิหลัง

3.2.2 ความมุ่งหมายของการวิจัยหรือวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ความมุ่งหมายของการวิจัย (research purpose) หรือ วัตถุประสงค์ของการวิจัย (research objective) เป็นเป้าหมายสำคัญสุดยอดที่นักวิจัยจะต้องพยายามไปให้ถึง ให้ได้มาซึ่งคำตอบคือองค์ความรู้ที่ตรงตามความต้องการอย่างครบถ้วน

ปัญหา ส่วนใหญ่เกี่ยวกับ 1) การกำหนดวัตถุประสงค์ไม่ถูกต้องเพราะสิ่งที่เขียนไม่ใช่วัตถุประสงค์ทำให้ไม่สามารถขึ้นคำตอบได้ 2) การกำหนดวัตถุประสงค์ไม่สอดคล้องกับเรื่องที่ทำวิจัย 3) กำหนดวัตถุประสงค์มากประเด็นเกินไป 4) กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยไม่ชัดเจน และไม่ถูกต้องตามหลักวิชา และ 5) วัตถุประสงค์ไม่สอดคล้องสัมพันธ์กับผลการวิจัย

หลักการเรียบเรียงความมุ่งหมายของการวิจัย

“ความมุ่งหมายของการศึกษา” หรือ “ความมุ่งหมายของการวิจัย” หรือ “วัตถุประสงค์ของการวิจัย” เป็นการเขียนถึงความต้องการหรือจุดมุ่งหมายที่ต้องการ มีหลักการเขียนโดยสังเขป คือ

1) หลักทั่วไปในการเขียนวัตถุประสงค์ของการวิจัย เช่น (1) ควรเขียนจำแนกข้อความมุ่งหมาย (2) ควรเขียนเป็นประโยคบอกเล่ามิใช่ประโยคคำถาม (3) ควรใช้ภาษาที่กระชับ หลีกเลี่ยงการใช้คำซ้ำซ้อน (4) ควรเขียนระบุเฉพาะสิ่งที่ประสงค์จะวิจัย และ (5) ควรเขียนให้ครอบคลุมทุกเรื่องที่ต้องการ

2) ข้อควรหลีกเลี่ยงในการเขียนวัตถุประสงค์ ควรหลีกเลี่ยงสิ่งต่อไปนี้

2.1) การไม่จำแนกประเด็นวิจัยทำให้งานวิจัยอ่านเข้าใจยากและไม่ชัดเจน

2.2) การใช้คำบอกความมุ่งหมายไม่ถูกต้องคำที่บ่งบอกว่า เป็น “ความมุ่งหมาย” คือ คำว่า “เพื่อ” ซึ่งควรจะได้ใช้หน้าคำกริยาที่บอกวิธีวิจัย เช่น เพื่อพัฒนา... เพื่อวิเคราะห์... เพื่อสร้างบทเรียน... เพื่อศึกษา... ฯลฯ

2.3) การตั้งเป็นประโยคคำถามไม่เหมาะสมเพราะซ้ำซ้อนกับคำถามการวิจัย และควรเขียนเป็นประโยคบอกเล่า

2.4) การใช้ภาษาคละปะปนกันเขียนเป็นความเรียงบ้างและเป็นประโยคคำถามบ้างปะปนกัน เช่น ความมุ่งหมายของการวิจัยเรื่อง “บทบาทของพราหมณ์ในวรรณคดีไทย” เขียนว่า “งานวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาบทบาทของพราหมณ์ในวรรณคดีไทย ว่ามีบทบาทหรือสถานภาพอย่างไรบ้าง เหมือนหรือต่างไปจากบทบาทและสถานภาพของพราหมณ์ในสังคมอินเดียโบราณอย่างไร เพื่อเปรียบเทียบและวิเคราะห์ถึงสาเหตุความเหมือนและความต่างนั้นว่าเป็นไปเพราะเหตุใด”

2.5) การตั้งวัตถุประสงค์มากข้อเกินความจำเป็น แต่ละข้อมีน้ำหนักมากพอเมื่อวิจัยแล้วจะได้คำตอบหรือองค์ความรู้เพียงพอและมีขนาดที่ใกล้เคียงกัน

2.6) การตั้งวัตถุประสงค์ไม่ตรงตามปัญหาของการวิจัยนักวิจัยต้องมีความชัดเจนว่าองค์ความรู้ที่ประสงค์คืออะไร จำนวนข้อของวัตถุประสงค์ต้องเท่ากับความรู้ที่ต้องการ

2.7) การตั้งวัตถุประสงค์ที่มีใช้เป้าหมายของการวิจัย หรือคำถามการวิจัย หากแต่เป็นผลที่เกิดจากองค์ความรู้ซึ่งได้จากการวิจัย เช่น เขียนว่า “เพื่ออนุรักษ์และเผยแพร่วรรณกรรมพื้นบ้านเรื่องนางสิบสองให้รู้จักกว้างขวางมากขึ้น”

3.2.3 สมมุติฐานหรือคำถามการวิจัย

สมมุติฐาน คือข้อคาดคะเนผลของการวิจัยที่กำหนดไว้ก่อน เพื่อเป็นแนวทางของการดำเนินการวิจัย ซึ่งจะต้องมีการพิสูจน์กันต่อไปว่าผลการวิจัยเมื่อจบสิ้นแล้วสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ล่วงหน้าหรือไม่อย่างไร การตั้งสมมุติฐานเป็นระเบียบวิธีของการวิจัยเชิงปริมาณที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติ (statistical analysis) เพื่อการพิสูจน์สมมุติฐาน แต่การวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (descriptive analysis) ไม่จำเป็นต้องตั้งสมมุติฐาน แต่ใช้วิธีตั้งคำถามการวิจัยเพื่อเป็นการชี้แนะหรือแนวทางการดำเนินการวิจัยต่อไป

ปัญหา ส่วนใหญ่เป็นปัญหาเกี่ยวกับจำนวนของคำถามน้อยหรือมากกว่าความมุ่งหมายของการวิจัย เนื้อหาของคำถามไม่สอดคล้องกับความมุ่งหมายของการวิจัย และคำถามการวิจัยไม่ครอบคลุมประเด็นปัญหาที่จะดำเนินการวิจัย

หลักการเรียบเรียงคำถามการวิจัย ในการวิจัยเชิงคุณภาพซึ่งจะต้องมีการตั้งคำถามการวิจัยแทนการตั้งสมมุติฐานนั้น นักวิจัยควรยึดหลักการเรียบเรียงดังต่อไปนี้

1) จำนวนของคำถามการวิจัยควรเท่ากับจำนวนข้อของความมุ่งหมายของการวิจัย เพราะคำถามการวิจัยคือปัญหาทุกข้อที่นักวิจัยจะต้องดำเนินการศึกษาเพื่อค้นหาคำตอบให้ครบถ้วน

2) ลักษณะเนื้อหาของคำถามควรสอดคล้องกับเนื้อหาของความมุ่งหมายของการวิจัย เพราะคำถามการวิจัยคือโจทย์ที่นักวิจัยตั้งขึ้นเพื่อให้ตนเองดำเนินการวิจัยตามความมุ่งหมาย

3) ลักษณะของภาษาในคำถามการวิจัยอาจเรียบเรียงให้แตกต่างกันในแต่ละข้อ ทั้งนี้เพื่อความสละสลวยและน่าอ่านมากกว่ามีแนวการเขียนเหมือนกันหมดทุกข้อ

3.2.4 ความสำคัญของการวิจัย (research significance)

หัวข้อความสำคัญของการวิจัย หรือประโยชน์ของการวิจัย เป็นหัวข้อที่ผู้ทำวิจัยต้องแสดงให้เห็นว่าผลงานวิจัยของตนมีคุณค่าสาระอย่างไร

ปัญหา ได้แก่ 1) เข้าใจสับสนว่าหัวข้อนี้หมายถึงผลที่ได้รับจากการวิจัย (output) 2) ไม่ได้ระบุบอกถึงเรื่อง การนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ 3) ไม่ชัดเจน เช่น ไม่ระบุบอกว่าใครจะนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างไร และ 4) ไม่เรียงลำดับ ประโยชน์หรือความสำคัญ เช่นเรียงจากหน่วยงานระดับท้องถิ่น ไปจนถึงระดับประเทศ หรือระดับภูมิภาคของโลก เป็นต้น

หลักการเรียบเรียงความสำคัญของการวิจัย ความสำคัญของการวิจัยช่วยให้เล็งเห็นคุณค่าของงานวิจัย มีแนวปฏิบัติดังต่อไปนี้

- 1) ควรเขียนแยกข้อความสำคัญของการวิจัยให้ชัดเจน ดีกว่าเขียนเป็นความเรียงเพราะเป็นเรื่องยากแก่การจับประเด็น
- 2) ไม่ควรเขียนเหมือนตอบความมุ่งหมายของการวิจัยหรือตอบคำถามการวิจัย แต่ต้องเขียนว่าองค์-ความรู้จากงานวิจัยครั้งนี้จะมีความสำคัญอย่างไร
- 3) หากนักวิจัยมีความประสงค์จะเขียนถึงผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัย ก็ควรเขียนรวมผลลัพธ์ทุกอย่าง รวมไว้ในข้อหนึ่งเพียงข้อเดียว ข้อต่อ ๆ ไป ควรเขียนถึงความสำคัญของผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัย
- 4) ควรเขียนให้ชัดเจนว่าผู้ใดสามารถนำองค์ความรู้หรือผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัยไปทำประโยชน์ โดยเขียนแยกเป็นข้อ ๆ และเรียงลำดับจากประโยชน์ในวงแคบออกไปถึงประโยชน์ใหญ่

3.2.5 นิยามศัพท์ (definition)

นิยามศัพท์ หรือนิยามศัพท์เฉพาะ หมายถึงความหมายของคำ หรือข้อความที่ปรากฏในชื่อของงานวิจัย หรือความมุ่งหมายของการวิจัย เพื่อการสื่อสารความหมายระหว่างนักวิจัยและผู้อ่าน

ปัญหา ได้แก่ 1) การนิยามคำศัพท์ที่นอกเหนือจากคำในชื่อเรื่องและความมุ่งหมายของการวิจัย 2) การให้นิยามคำศัพท์ตามที่ปรากฏในพจนานุกรม คือความหมายทั่วไป ซึ่งหมดสภาพการเป็นคำศัพท์เฉพาะ 3) การให้นิยามอย่างเินย้อย ขาดความกระชับเพราะมีคำอธิบายพร้อมตัวอย่างยืดเยื้อจนความจำเป็น 4) คำนิยามศัพท์ไม่สอดคล้องกับความมุ่งหมายและวิธีดำเนินการวิจัย 5) การเขียนคำนิยามไม่ถูกต้อง เป็นการเขียนนิยามศัพท์ทั่วไปไม่ใช่เฉพาะเรื่องที่ศึกษา และ 6) การเขียนนิยามโดยไม่ระบุพฤติกรรม หรือการกระทำหรือสิ่งที่แสดงออกมาเชิงรูปธรรม และไม่ได้นิยามเชิงปฏิบัติการ

หลักการเรียบเรียงคำนิยามศัพท์เฉพาะ การเลือกคำมาเพื่อให้ความหมายหรือให้คำนิยามศัพท์ และการเรียบเรียงความหมายของศัพท์เฉพาะมีหลักการปฏิบัติดังต่อไปนี้

- 1) คำที่ต้องให้คำนิยามศัพท์เฉพาะ ได้แก่ คำศัพท์ที่ปรากฏในชื่อเรื่องและความมุ่งหมายของการวิจัย ซึ่งเป็นคำที่มีความหมายเฉพาะ มีความหมายคลุมเครือ ขาดความชัดเจน หรือเป็นคำศัพท์ทางด้านวิชาการในแต่ละสาขา รวมทั้งคำที่มีความหมายแตกต่างไปจากคำสามัญที่ใช้กันอยู่ทั่วไป
- 2) ในกรณีที่นักวิจัยใช้ภาษาวิชาการ (technical terms) ศัพท์บัญญัติ คำทับศัพท์ คำแปลใหม่ หรือคำเฉพาะอาชีพ (jargon) ที่ไกลเกินความเข้าใจของคนธรรมดาสามัญทั่วไป โดยที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ นักวิจัยควรให้คำนิยาม (definition) หรือคำอธิบายศัพท์ต่าง ๆ เหล่านั้น และอาจจะมีการยกตัวอย่างบ้างก็ได้ถ้าจำเป็น แต่ไม่ควรนำมาเขียนรวมไว้ในหัวข้อนี้ ในทางปฏิบัติควรทำเป็นเชิงอรรถขยายความ (content footnote) เพิ่มเติมไว้ในหน้าเอกสารที่ปรากฏคำศัพท์เหล่านั้น
- 3) คำที่มีความหมายชัดเจนมีความสมบูรณ์ในตัวเอง หรือเป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปแล้วไม่ต้องนำมาให้คำนิยามศัพท์เฉพาะ
- 4) การให้นิยามศัพท์นั้น นักวิจัยต้องยึดถือคำจำกัดความ ความหมาย หรือคำนิยามที่ปรากฏในพจนานุกรม สารานุกรม หรือศัพท์บัญญัติที่ใช้กันตามปกติทั่วไป มาใช้เป็นหลักแล้วนำมาผนวกเข้ากับความหมายที่นักวิจัยต้องการใช้เป็นพิเศษเจาะจงเฉพาะในงานวิจัยครั้งนี้
- 5) การนิยามศัพท์เฉพาะมีผลกระทบต่อขอบเขตการทำวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การกำหนดสมมติฐาน แนวคิดทฤษฎีในการวิจัยเพราะทุกส่วนจะต้องมีความสัมพันธ์สอดคล้องกันโดยตลอด

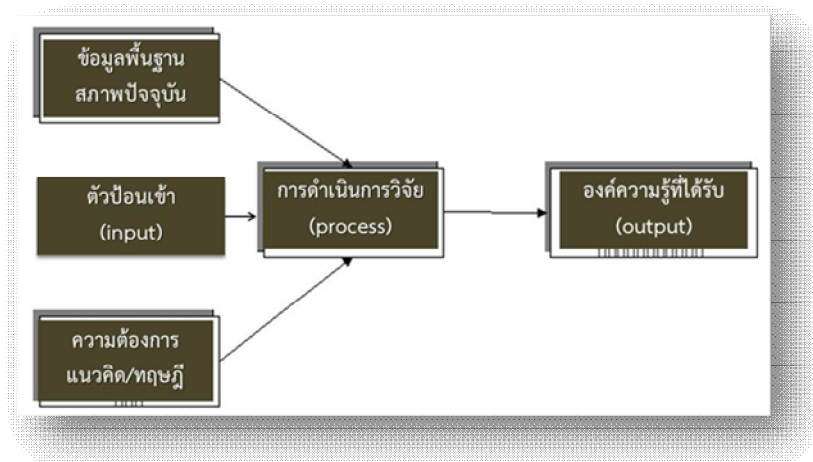
3.2.6 กรอบแนวคิดของการวิจัย

กรอบแนวคิดของการวิจัย หรือกรอบความคิดและทฤษฎีในการวิจัยเป็นการกำหนดขอบเขตของแนวคิดเชิงทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะวิจัยซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่จะทำให้ผลงานวิจัยมีคุณภาพดี การกำหนดกรอบแนวคิดจะทำให้ให้นักวิจัยมองเห็นแนวทางที่จะค้นหาข้อเท็จจริงตามประเด็นที่จะศึกษา

ปัญหา ได้แก่ 1) เสนอกรอบแนวคิดไม่ถูกต้องตามรูปแบบวิจัย 2) เขียนกรอบแนวคิดในการวิจัยเป็นขั้นตอนการวิจัย 3) การเขียนกรอบแนวคิดไม่สอดคล้องกับขอบเขตของการวิจัย 4) ตัวแปรหรือประเด็นที่ศึกษาไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และ 5) คำอธิบายกรอบแนวคิดของการวิจัย และแผนภูมิแสดงกรอบแนวคิดมีสาระสำคัญไม่ตรงกัน

หลักการเรียบเรียงกรอบแนวคิดของการวิจัย กรอบแนวคิดของการวิจัยเป็นเรื่องสำคัญ เพราะเป็นแนวทาง หรือกรอบ หรือขอบเขตแห่งแนวความคิดที่จะทำวิจัย (conceptual framework) เปรียบเสมือนทางเสือเืองที่คอยกำกับเรือให้แล่นรุดไปสู่จุดหมาย ในการเรียบเรียงกรอบแนวคิดของการวิจัยควรปฏิบัติดังนี้

- 1) กรอบแนวคิดในการวิจัยต้องมีความสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ เพราะวัตถุประสงค์คือเป้าหมายปลายทาง (destination) ส่วนกรอบแนวคิดคือเข็มทิศที่ทำให้การดำเนินงานตรงไปสู่เป้าหมาย
- 2) ควรมุ่งอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างประเด็นของปัญหาวิจัย แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และข้อเท็จจริงจากการค้นพบ
- 3) ก่อนลงมือทำวิจัยนักวิจัยจะต้องศึกษาแนวคิดหรือทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อจะใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการพิจารณางานที่จะวิจัยและนำมาสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย
- 4) คำว่า “แนวคิด” ของการวิจัย นอกจากหมายถึงแนวความคิดสำคัญซึ่งจะต้องเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางแล้ว ยังหมายถึง หลักการ ปรัชญา และทฤษฎีต่าง ๆ ที่นักวิจัยนำมาใช้ด้วย
- 5) กรอบแนวคิดในการวิจัยจะต้องสอดคล้องกับประเด็นปัญหาในการวิจัยที่ผู้วิจัยสามารถจะเชื่อมโยงเข้ากับปัญหาในการวิจัยได้
- 6) เมื่ออธิบายกรอบแนวคิดของการวิจัยครบถ้วนแล้ว ขั้นตอนสุดท้ายนักวิจัยควรทำแผนผังแสดงกรอบแนวคิดในการทำวิจัย ซึ่งควรมีสาระสำคัญ 3 ประการ คือ 1) ตัวป้อนเข้า (input) 2) กระบวนการ (process) และ 3) ผลลัพธ์ (output) ซึ่งอาจจะวน (loop) ในกรณีที่มีการพัฒนาแบบต่อเนื่อง

ภาพที่ 2 หลักการเรียบเรียงกรอบแนวคิดของการวิจัย

3.2.7 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (literature review)

หัวข้อ “เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง” หรือ “วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง” หรือ “การทบทวนวรรณกรรม” หรือชื่ออย่างอื่นในลักษณะที่ใกล้เคียงกัน คือ การเขียนรายงานผลการศึกษาค้นคว้างานทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะวิจัย เพื่อใช้เป็นฐานของการศึกษาวิจัยหากการเขียนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีคุณภาพดี ก็ย่อมจะแสดงให้เห็นถึงความรอบรู้ในเรื่องที่นักวิจัยศึกษา นอกจากนั้นยังแสดงถึงคุณภาพของงานวิจัยและจริยธรรมทางวิชาการของนักวิจัยอีกด้วย

ปัญหา ได้แก่ 1) การศึกษาไม่ครอบคลุมประเด็นสำคัญ 2) เขียนเพียงหัวข้อสั้น ๆ ไม่เสนอเนื้อหาสาระเท่าที่ควร 3) ศึกษาเฉพาะบทคัดย่อ ไม่ได้ศึกษาส่วนที่สำคัญอื่น ๆ 4) นำเอาเนื้อหามาเรียงตามหัวข้อโดยไม่มีการเขียนเชื่อมโยงเนื้อหา 5) แหล่งอ้างอิงล้าสมัย 6) การเสนอสาระของเอกสารแต่ละตอนยาวเกินไป 7) ขาดการสรุปเพื่อให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ และ 8) ไม่เขียนสรุปความเพื่อเชื่อมโยงสาระของเอกสารไปสู่ประเด็นที่จะศึกษาวิจัย

หลักการเรียบเรียงเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิธีการเรียบเรียงเนื้อหาสาระในหัวข้อนี้ สามารถจำแนกได้เป็น 2 ลักษณะคือ

1) การเขียนความเรียงอธิบายสาระสำคัญที่เกี่ยวข้อง เริ่มต้นด้วยการตั้งหัวข้อสาระแต่ละเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยขึ้นก่อน แล้วหลังจากนั้นก็นำสาระจากเอกสารประเภทต่าง ๆ ที่มีเนื้อหาสัมพันธ์กัน หรือเกี่ยวข้องกับหัวข้อของสาระนั้น ๆ มาอธิบายโดยสังเขป โดยเขียนเป็นความเรียงติดต่อกันไปในย่อหน้าเดียวกัน ต่อจากนั้นจะต้องเขียนสรุปสาระสำคัญทั้งหมดเพื่อเป็นการปิดท้ายหรือปิดเรื่อง

2) การยกหนังสือหรือเอกสารที่เกี่ยวข้องขึ้นเป็นหลัก เริ่มต้นด้วยการยกชื่อ-นามสกุลนักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล แล้ววงเล็บบอกชื่อหนังสือ และปี พ.ศ. ที่ค้นย่อนำ ต่อจากนั้นก็เป็นการเขียนสรุปสาระสำคัญด้วยสำนวนภาษาของตนเอง จะมีความยาวที่ย่อนำก็ได้ แต่จะต้องเลือกเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อวิจัยเท่านั้น ที่สำคัญมากคือจะต้องไม่คัดลอกเนื้อหาความมาโดยตรงเป็นอันขาด

3.3 หลักการเรียบเรียงหัวข้อวิธีดำเนินการวิจัยและผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เนื้อหาในส่วนนี้เกี่ยวข้องกับหลักวิชาการวิจัย ซึ่งผู้ทำผลงานประเภทการวิจัยจำเป็นต้องศึกษาแต่ละเรื่องให้เข้าใจ และนำระเบียบวิธีวิจัยแต่ละประเภทมาใช้ให้เหมาะสมกับงานวิจัยของตนเอง ดังนั้นหลักการเรียบเรียงที่จะกล่าวถึงในลำดับต่อไปนี้ จะเป็นเพียงคำแนะนำอย่างกว้างทั่ว ๆ ไปที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับงานวิจัยทุกประเภท

3.3.1 วิธีดำเนินการวิจัย

ปัญหา ได้แก่ 1) กำหนดขอบเขตของการวิจัยไม่ถูกต้อง 2) ไม่บอกขอบเขตด้านเนื้อหา พื้นที่ ระยะเวลา ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง และ 3) กำหนดตัวแปรอิสระและตัวแปรตามในขอบเขตด้านเนื้อหาไม่ตรงตามกรอบการวิจัยและไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

หลักการเรียบเรียงวิธีดำเนินการวิจัย

1) ตามปกติขอบเขตของการวิจัย จะจำแนกออกเป็น 5 เรื่อง คือ เนื้อหา วิธีวิจัย ระยะเวลา พื้นที่ วิจัย และประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2) ขอบเขตของการวิจัยทั้ง 5 เรื่อง ควรเขียนจำแนกเป็นข้อเพื่อความเข้าใจได้ง่าย และสะดวกในการอ่าน

3) เนื้อหา ควรระบุบอกสาระหรือเจาะประเด็นเฉพาะที่ตั้งใจจะศึกษา พร้อมทั้งควรระบุบอกเหตุผลประกอบการกำหนดขอบเขตของเนื้อหาด้วย

4) วิธีวิจัย ควรแยกอธิบายว่ามีวิธีการทำงานแต่ละขั้นตอนอย่างไร ตั้งแต่เริ่มต้นจนจบกระบวนการวิจัย ทั้งนี้เพื่อให้ผู้อ่านมองเห็นภาพรวมในการทำงานวิจัยได้อย่างชัดเจน

5) ระยะเวลาควรระบุช่วงเวลาตามแผนการทำงานแต่ละขั้นตอนให้ชัดเจน ถ้าเป็นไปได้ควรทำเป็นตารางการปฏิบัติงาน (grant chart) เพื่อความสะดวกในการอ่านและติดตามผล

6) พื้นที่วิจัย ควรบอกเหตุผลในการเลือกพื้นที่ที่สอดคล้องกับหลักวิชาการ หรือความต้องการจำเป็นของประชากร หรือเหตุผลอื่นใดที่มีใช้เหตุผลส่วนตัวของนักวิจัย

7) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ต้องเขียนให้ชัดเจนว่าประชากรคืออะไรประกอบด้วยสิ่งใดบ้าง การได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง พร้อมทั้งเหตุผลทางวิชาการที่มีใช้เหตุผลส่วนตัว

3.3.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล/ผลการวิจัย (research result)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลหรือผลการวิจัย ไม่ว่าจะเป็นการวิจัยแบบใด สิ่งที่ต้องระมัดระวังก็คือ ผลของการวิจัยจะต้องตรงประเด็นและครบถ้วนตามความมุ่งหมาย

หลักการเรียบเรียงผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1) การกำหนดประเด็น ผลการวิเคราะห์ข้อมูล หรือผลการวิจัยควรเขียนแยกเป็นประเด็น หรือแบ่งเป็นตอนโดยกำหนดให้ชัดเจนตามความมุ่งหมาย การเขียนพรรณนาแบบความเรียง ย่อมไม่สะดวกในการจับประเด็นและเข้าใจยาก ดังนั้นนอกจากแยกประเด็นใหญ่ตามความมุ่งหมายแล้ว ผู้เรียบเรียงควรจะแยกประเด็นย่อยเป็นหัวข้อระดับรอง ๆ ลงไปตามลำดับ พร้อมทั้งคำอธิบายขยายความให้ชัดเจน

2) การเสนอผลการวิจัย การเสนอผลการวิจัยเชิงคุณภาพควรแบ่งเป็นตอน จำนวนตอนและชื่อตอน จะต้องสัมพันธ์กับสาระในความมุ่งหมายของการวิจัย เนื้อหาสาระที่เป็นผลการวิจัย จะต้องตั้งเป็นข้อตามลำดับความสำคัญ และความสัมพันธ์ของแต่ละข้อ แล้วตามด้วยคำอธิบายข้อค้นพบอย่างชัดเจน

3.4 หลักการเรียบเรียงเนื้อหาในบทสุดท้าย

3.4.1 การสรุปผลการวิจัย

การสรุปผลการวิจัยเป็นการกล่าวถึงข้อค้นพบ หรือองค์ความรู้สำคัญ ๆ หรือข้อเท็จจริงที่ค้นพบจากการศึกษาค้นคว้าหรือจากผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยเขียนสรุปย่อผลทั้งหมดตั้งแต่ต้นจนจบ

หลักการเขียนข้อสรุปผลการวิจัย ควรมีลักษณะดังนี้

- 1) มีการสรุปความเป็นมาและความมุ่งหมายก่อนนำเสนอสรุปผลการวิจัย
- 2) การสรุปผลการวิจัยอย่างกระชับ ไม่ซ้ำซ้อนกับเนื้อหาความในบทที่ผ่านมา
- 3) การสรุปผลการวิจัยคือการสรุปคำตอบตามความมุ่งหมายของการวิจัย
- 4) ข้อสรุปมีความเที่ยงตรง และสามารถเชื่อมั่นได้เพราะมีการอ้างอิงหลักเกณฑ์ หรือทฤษฎีที่ถูกต้อง

เหมาะสม

5) ต้องเป็นข้อสรุปที่ครอบคลุม สอดคล้อง และตรงกับลักษณะของกลุ่มประชากรที่เป็นเป้าหมายของการศึกษาวิจัย

- 6) ต้องเป็นข้อสรุปที่ปราศจากอคติหรือความคิดเห็นส่วนตัวของนักวิจัย

3.4.2 การอภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัยมีลำดับการเขียนสอดคล้องกับลำดับของการเสนอผลการวิจัย โดยแสดงความคิดเห็นส่วนตัวของนักวิจัยว่า ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องหรือขัดแย้งกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ และสอดคล้องหรือขัดแย้งกับทฤษฎีและผลงานวิจัยของผู้อื่นอย่างไรบ้าง

หลักการเขียนการอภิปรายผลการวิจัย

1) ผู้ทำวิจัยต้องนำสิ่งที่ได้จากการศึกษาวิจัยทุกอย่างมาเขียนแสดงความคิดเห็น
2) ต้องนำผลการวิจัยไปแสดงความคิดเห็นเปรียบเทียบกับสาระของเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในบทที่ 2

3) การอภิปรายผลต้องทำอยู่บนเหตุผล แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
4) การอภิปรายผลต้องนำเนื้อหาของผลการวิจัยมาแสดงความคิดเห็นเชิงเปรียบเทียบกับคำถามการวิจัยหรือสมมุติฐานของการวิจัย

3.4.3 ข้อเสนอแนะ

การเรียบเรียงเนื้อหาในหัวข้อนี้ประกอบด้วย การแสดงความคิดเห็นหรือการแนะนำผู้อ่านใน 2 เรื่องสำคัญ คือ 1) การนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ และ 2) การทำวิจัยครั้งต่อไป หรือเป็นการบอกให้ผู้อ่านหรือผู้ใช้งานวิจัยเข้าใจในเรื่องที่วิจัยดียิ่งขึ้น ควรมี 2 ลักษณะ คือ ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ และข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป ปัญหาความบกพร่องที่พบมีดังนี้

ปัญหา ได้แก่ 1) ข้อเสนอแนะกว้างเกินไป ไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ 2) ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยไม่ถูกต้อง เพราะไม่ได้เสนอแนะบนพื้นฐานของข้อค้นพบจากการวิจัยครั้งนี้ 3) ข้อเสนอแนะมาจากความคิดเห็นส่วนตัวของนักวิจัย มากกว่าเป็นผลที่เกิดจากการวิจัย 4) ข้อเสนอแนะไม่เหมาะสม และไม่มีผลการศึกษาอ้างอิง และ 5) ข้อเสนอแนะไม่สมเหตุสมผล ไม่น่าจะเป็นประโยชน์ หรือยากที่จะทำได้สำเร็จ

หลักการเขียน “ข้อเสนอแนะ”

1) ข้อเสนอแนะวิธีการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ทำให้ผู้อ่านและผู้เกี่ยวข้องทราบวิธีการใช้ประโยชน์ หรือการประยุกต์ใช้ผลการวิจัยที่ได้มาทั้งหมด ทั้งในแนวนโยบายและในเชิงปฏิบัติ
2) ข้อเสนอแนะวิธีการดำเนินการวิจัยครั้งต่อไป เป็นการเสนอแนะให้ผู้ที่จะทำการวิจัยต่อไปทราบวิธีการที่ควรใช้ในการวิจัยต่อไปว่าควรดำเนินการตามแบบที่นักวิจัยทำหรือควรใช้วิธีอื่น

3) ข้อเสนอแนะเรื่องที่ต้องการวิจัยต่อไป เป็นการเสนอแนะหัวข้อหรือประเด็นวิจัยอื่น ๆ ให้ผู้อ่านหรือผู้ที่สนใจปัญหาวิจัยที่คล้ายกับที่นักวิจัยได้ทำแล้วในครั้งนี้ (ระพีพรรณ พิริยะกุล, 2530: 75)

3.5 ข้อเสนอแนะในการเรียบเรียงส่วนอื่น ๆ ของรายงานการวิจัย

3.5.1 การอ้างอิงและบรรณานุกรม มีข้อเสนอแนะดังนี้

- 1) ระบบการอ้างอิงจะต้องคงเส้นคงวาเป็นระบบเดียวกัน เหมือนกันตลอดเรื่อง
- 2) ข้อมูลการอ้างอิงในเชิงบรรณานุกรมหรือการอ้างอิงในเนื้อหาต้องมีครบในบรรณานุกรม
- 3) การอ้างอิงต้องเรียงตรงระดับระวางข้อมูลล้าสมัย เช่น อ้างแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ในขณะที่ทำงานวิจัยนี้อยู่ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ซึ่งมีประกาศใช้แล้ว หรือไม่อ้างพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ซึ่งพิมพ์เผยแพร่แล้วตั้งแต่ พ.ศ. 2556

3.5.2 การเขียนคำภาษาอังกฤษ มีข้อเสนอแนะเพื่อหลีกเลี่ยงความบกพร่องดังนี้

- 1) ควรใช้คำภาษาอังกฤษหรือภาษาต่างประเทศอื่น ๆ แทนที่จำเป็นโดยพยายามใช้คำไทยที่แพร่หลายหรือศัพท์บัญญัติเป็นทางการแล้วเช่น วิดีทัศน์ มิใช่ วิดีโอ หนังสือเดินทาง มิใช่ พาสปอร์ต
- 2) ควรใช้คำภาษาไทยก่อน ถ้าจำเป็นก็อาจจะเขียนคำภาษาอังกฤษไว้ในวงเล็บตามหลังโดยให้อักษรตัวแรกเป็นตัวพิมพ์เล็ก เช่น เครื่องฉายภาพเหมือน (visualizer) แถบเสียง (audio tape)
- 3) ชื่อนักวิชาการภาษาอังกฤษ ให้เขียนนามสกุลเป็นตัวอักษรไทยก่อนตามหลักเกณฑ์การเขียนคำทับศัพท์ของราชบัณฑิตยสถาน แล้วจึงเขียนวงเล็บชื่อตัว ชื่อกลาง (ถ้ามี) และชื่อสกุลเป็นภาษาอังกฤษ กำกับไว้ด้วย เช่น มีด (George Herbert Mead) ดิวอี้ (John Dewey) และ เดอร์ไคหม์ (David Emile Durkheim) เป็นต้น

3.5.3 การย่อหน้า มีข้อเสนอแนะเพื่อหลีกเลี่ยงความบกพร่องดังนี้

- 1) เนื้อความระดับเดียวกัน ต้องย่อหน้าตรงกันย่อหน้ารอง และย่อหน้าย่อย ต้องย่อหน้าลึกกลดหล่นให้ได้จังหวะและเหมาะสม
- 2) แต่ละย่อหน้าต้องคำนึงถึงเรื่องเอกภาพ สารัตถภาพ และสัมพันธภาพ
- 3) ขนาดของย่อหน้าต้องมีความเหมาะสม ไม่ใหญ่หรือเล็กจนเกินไป เช่น โดยประมาณย่อหน้าเล็กไม่ควรน้อยกว่า 5 บรรทัด และย่อหน้าใหญ่ไม่ควรเกิน 15 บรรทัด
- 4) ควรให้ความสำคัญในการจัดย่อหน้าให้สวยงาม ทั้งระยะของการย่อหน้า การจัดกันหน้า กันหลัง และการเว้นวรรคตอนภายในย่อหน้า

เนื่องจากข้อจำกัดเรื่องความยาวของบทความวิจัยการสรุปสาระสำคัญดังกล่าวข้างต้นจึงเป็นแต่เพียงย่อมาที่สุดเท่าที่จะพออ่านรู้เรื่อง และได้ตัดเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเรียบเรียง การใช้ภาษาและการพิมพ์ออกไปเป็นอันมาก อย่างไรก็ตามผู้วิจัยหวังว่าบทความวิจัยเรื่องนี้จะมีส่วนช่วยผ่อนคลายปัญหาและความยุ่งยากลำบากใจของนิสิตนักศึกษา ครูอาจารย์และผู้ที่ต้องเรียบเรียงบทนิพนธ์ พร้อมทั้งเกิดพลังใจที่จะสร้างสรรค์ผลงานอันแสดงถึงความเป็นนักวิชาการที่มีความสามารถในการสร้างสรรค์บทนิพนธ์ที่ถึงพร้อมด้วยอรรถรสและวรรณศิลป์ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญนำไปสู่ความสำเร็จทางด้านวิทยฐานะและตำแหน่งทางวิชาการตามที่ปรารถนา

เอกสารอ้างอิง

- จิต แก้วทิพย์. (ม.ป.ป.). ข้อบกพร่องของผลงานทางวิชาการที่เสนอขอเลื่อนวิทยฐานะผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ ผลงานวิจัยของ ก.ค.ศ. พ.ศ. 2549- 2551. ค้นเมื่อ 23 มกราคม 2557 จาก www.thaischool.in.th/download.ph
- จุฑามาศ ศรีวิไล. (2554). ผลงานผู้เชี่ยวชาญภาษาไทย: การวิเคราะห์ข้อบกพร่อง ข้อดี และแนวทางแก้ไข. ค้นเมื่อ 23 มกราคม 2557 จาก <http://www.gotoknow.org/posts/551029>.

- เฉลิม ฟ้าอ่อน. (ม.ป.ป.). **ข้อบกพร่องของผลงานทางวิชาการ**. ค้นเมื่อ 23 มกราคม 2557 จาก <http://www.gotoknow.org/post/405179>
- ชำนาญ รอดเหตุภัย. (2557). **การพัฒนาตำราว่าด้วยศาสตร์และศิลป์ในการเรียบเรียงบทนิพนธ์และรายงานการวิจัยเชิงคุณภาพ**. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ไทยโพสต์. (2556). **วัฒนธรรมเรียนแบบใหม่เด็กไทย “คัดลอก-ตัดแปะ” ความรู้กลวง**. ค้นเมื่อ 14 กุมภาพันธ์ 2557 จาก <http://www.thaipost.net/news/070613/74647>
- บุญลือ ทองอยู่. (2556). **ข้อสังเกตทางวิชาการระดับเชี่ยวชาญและเชี่ยวชาญพิเศษ**. ค้นเมื่อ 12 มกราคม 2557 จาก <http://www.pk1supervisor.org/article/topic-5567.html>
- พจน์ สะเพียรชัย. (2554). **แนวทางการพิจารณาประเมินผลงานทางวิชาการ**. เอกสารประกอบการบรรยาย ณ มหาวิทยาลัยบูรพา (29 สิงหาคม 2554)
- พรทิพย์ เกษรานนท์. (ม.ป.ป.). **ปัญหาและข้อบกพร่องในการวิจัยที่พบ**. ค้นเมื่อ 23 มกราคม 2557 จาก http://www.stou.ac.th/Schools/Shs/booklet/book55_4/research.html
- พลสันต์ โพธิ์ศรีทอง. (ม.ป.ป.). **ข้อสังเกตที่ได้จากการประเมินผลงานทางวิชาการเพื่อเลื่อนวิทยฐานะ**. ค้นเมื่อ 12 มกราคม 2557 จาก www.bpcd.net/develop/data/notice.doc
- พวงเพ็ญ ศิริรักษ์. (2554). **การขอตำแหน่งทางวิชาการ**. เอกสารประกอบการบรรยาย ณ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (5 สิงหาคม 2554).
- พันทิป. (2556). **ดอกเตอร์เยอรมันกับปริญญาบัตรเก๊ คนเยอรมันจับดอกเตอร์ปีละสองหมื่นห้าพันคนต่อปี**. ค้นเมื่อ 14 กุมภาพันธ์ 2557 จาก <http://pantip.com/topic/30156011>
- พิสนุ พองศรี. (ม.ป.ป.). **การเขียนรายงานการวิจัยและวิทยานิพนธ์ ข้อบกพร่องที่สำคัญ: แนวทางปรับปรุง**. ค้นเมื่อ 23 มกราคม 2557 จาก www.pitsanu.com
- มติชนออนไลน์. (2555). **สวรรคต ! “ศุภชัย หล่อโลทหาร” ถูก สภากฎาเพิกถอน “ดอกเตอร์”**. ค้นเมื่อ 14 กุมภาพันธ์ 2557 จาก http://www.matichon.co.th/news_detail.php?newsid=1340770233
- ยืนยง ราชวงษ์. (ม.ป.ป.). **ข้อบกพร่องของผลงานทางวิชาการที่น่ารู้**. ค้นเมื่อ 23 มกราคม 2557 จาก <http://www.gotoknow.org/posts/362024>
- ระพีพรรณ พิริยะกุล. (2530). **การวิจัยเบื้องต้น**. กรุงเทพฯ: ภาควิชาสถิติและคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วรรณดี แสงประทีปทอง. (2556). **ปัญหาที่พบบ่อยในงานวิจัยของครู**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วัชรวิวรรณ วัตบัว. (2552). **โจรกรรมทางวรรณกรรม Plagiarism**. ค้นเมื่อ 18 มิถุนายน 2553 จาก <http://www.slideshare.net/aubkku/1-3443720>
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (ม.ป.ป.). **โจรกรรมทางวรรณกรรม**. ค้นเมื่อ 14 กุมภาพันธ์ 2557 จาก <http://th.wikipedia.org/wiki/โจรกรรมทางวรรณกรรม>
- สวัสดิการสำนักงาน ก.ค.ศ. (2545). **ข้อสังเกตด้านคุณภาพของผลงานทางวิชาการ ประเภทงานวิจัย**. กรุงเทพฯ: สวัสดิการสำนักงาน ก.ค.ศ.
- สำนักข่าวไทย. (2554). **รมต.กลาโหมเยอรมนียอมคืนปริญญาเอก**. ค้นเมื่อ 14 กุมภาพันธ์ 2557 จาก http://www.mcot.net/site/content?id=4ff672130b01dabf3c013ea1#.Uz_iYaiSxjg